

Ukrštena diskriminacija žena i devojčica sa invaliditetom i instrumenti za njihovo osnaživanje*

Urednici: Ljubinka Kovačević, Dragica Vujadinović i Marco Evola

Ukrštena diskriminacija osoba sa invaliditetom, a posebno žena i devojčica, predstavlja veoma štetnu pojavu. Njena opasnost proizilazi iz zajedničkog dejstva različitih oblika diskriminacije. Zbornik radova „Ukrštena diskriminacija žena i devojčica sa invaliditetom i instrumenti za njihovo osnaživanje“ sastoji se iz deset poglavlja koja čine radovi iz svih oblasti prava, psihologije, sociologije, filozofije i drugih nauka i naučnih disciplina ima za cilj da javnosti predstavi načine prepoznavanja ove vrste diskriminacije i pruži pregled mogućih aktivnosti koje bi trebalo preduzeti kako bi se ona suzbila. Na kraju teksta, biće više reči i o tribini koja je održana na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu, na kojoj je široj javnosti predstavljen ovaj veoma važan zbornik radova.

Prof. dr Dragica Vujadinović, redovna profesorka Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu se u svom radu bavi pojmovnim određenjem ukrštene diskriminacije žena i devojčica i njenim pojavnim oblicima, te ovaj rad postavlja svojevrсни tematski okvir čitavog Zbornika.

Redovna profesorka Pravnog fakulteta Univerziteta u Zagrebu, dr Ivana Grgurev, autorka je rada o antidiskriminacionom zakonodavstvu u državama Evropske unije. Autorka ističe nalaz svog istraživanja da osobe sa invaliditetom nisu adekvatno zaštićene od diskriminacije u pravu Evropske unije, pri čemu zaštita posebno nedostaje ženama sa invaliditetom.

Dr Mario Reljanović, naučni saradnik Instituta za uporedno pravo je svoj rad posvetio opisivanju diskriminacije žena i devojčica u obrazovanju, naročitu u smislu odredbe člana 6 Konvencije UN o pravima osoba sa

* Kovačević, Lj., Vujadinović, D., & Evola, M. (Ur.). (2022). *Ukrštena diskriminacija žena i devojčica sa invaliditetom i instrumenti za njihovo osnaživanje*. Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet. ISBN 978-86-6132-040-8. <http://www.centaronline.org/userfiles/files/publikacije/LAWGEM-Intersectional-Discrimination-of-Women-and-Girls-with-Disabilities-2022.pdf>

invaliditetom. Autor ističe neophodnost proaktivne državne politike u ovoj oblasti.

Dr Damjan Tatić se u svom radu posebno bavio primenom Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom i konkretnim preporukama koje je Komitet za osobe sa invaliditetom uputio Republici Srbiji. U tome je programski i sistemski značaj ovog rada, koji je nastao kao rezultat višegodišnjeg rada, sada pokojnog dr Damjana Tatića, u oblasti zaštite osoba sa invaliditetom. Njegovim odlaskom pokret osoba sa invaliditetom je izgubio vrsnog naučnika i predanog aktivistu u oblasti zaštite i promovisanja prava osoba sa invaliditetom. Ideja stvaranja i unapređenja inkluzivnog društva na čijem ostvarenju je dr Damjan Tatić neumorno radio, ostaće trajno da postoji, kroz sve aktivnosti pokreta osoba sa invaliditetom u Srbiji.

Dr Valentina Genadijevna Mikrina, vanredna profesorka Univerziteta Ministarstva spoljnih poslova Ruske Federacije sagledava uticaj višestruke diskriminacije na ostvarivanje ljudskih prava žena i devojčica sa invaliditetom. U ovom radu je prikazano antidiskriminaciono zakonodavstvo Ruske Federacije u kontekstu saobraznosti sa pravnim aktima međunarodnog prava.

Ljubomir Tintor, doktorand Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, analizira načine zaštite životne sredine u kojima je vrednovan značaj rodne ravnopravnosti. rodna dimenzija ravnopravnosti. Reč je, preciznije, o karakteristikama klimatskih promena, biodiverziteta i dezertifikacije.

U radovima Bojana Stojanovića, Bogdana Krasića i Zorana Stojanovića analizirana su pitanja od značaja za ostvarivanje prava tražiteljki azila, izbeglica i migrantkinja sa invaliditetom.

Ivana Nikolić, doktorantkinja na Pravnom fakultetu Univerziteta Beogradu u radu je izložila rezultate istraživanja međunarodnih instrumenata od značaja za zabranu prinudne sterilizacije žena i devojčica sa invaliditetom.

Autor Vasilije Marković se bavi ulogom ombudsmana u borbi protiv ukrštene diskriminacije žena sa invaliditetom. Kao poseban kvalitet ovog rada, izdvaja se predlog da se formira jedna integrisana institucija koja bi obezbeđivala zaštitu od diskriminacije po svim predviđenim osnovima, što bi u mnogome doprinelo potpunijoj zaštiti od diskriminacije.

Milica Midžović, asistentkinja Pravnog fakulteta Univerziteta u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici, ističe u svom radu da su osnovne prepreke za delotvorno ostvarivanje sudske zaštite prava žena i

devojčica sa invaliditetom dugotrajnost sudskih postupaka, izostanak poverenja u pravosuđe, i nedovoljnu obučenost i nesenzibilisanost sudija za pitanja diskriminacije, neobaveštenost osoba sa invaliditetom o mogućnosti ostvarivanja sudske zaštite od diskriminacije, kao i arhitektonska i fizička nepristupačnost zgrada pravosudnih institucija.

U okviru dela zbornika posvećenog građanskom i porodičnom pravu, prof dr Katarina Dolović Bojić i doc. dr Snežana Dabić Nikićević sa Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu posmatraju položaj osoba sa invaliditetom iz ugla ostvarivanja poslovne sposobnosti. U ovom radu su iznete posebno vredne ideje o uvođenju personalne asistencije prilikom ostvarivanja poslovne sposobnosti osoba sa psiho-socijalnim invaliditetom.

Problemom nasilja nad ženama sa invaliditetom se, u svom radu, bave vanredni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu dr Uroš Novaković, koji istražuje problem nasilja u porodici iz ugla položaja žena sa invaliditetom. Autor se opredelio za multidisciplinarni pristup, pa navedeni problem razmatra iz ugla krivičnog, porodičnog i radnog prava, što predstavlja poseban kvalitet ovog rada.

Redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu dr Nebojša Jovanović, analizira pravni položaj preduzeća za zapošljavanje osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji, dok se karakteristikama socijalnih preduzeća bavi Tijana Kovačević, studentkinja doktorskih studija Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Redovna profesorka Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu dr Ljubinka Kovačević istražuje rizik diskriminacije osoba sa invaliditetom u svetu rada, modele njihovog zapošljavanja (zapošljavanje pod posebnim uslovima, zapošljavanje na otvorenom tržištu uz prilagođavanje i kvote za zapošljavanje osoba sa invaliditetom) dejstvo stereotipa o invaliditetu i negativnih rodnih stereotipa koji prate zapošljavanje i rad žena sa invaliditetom. Zaseban deo rada posvećen je osnovnim postavkama koncepcije intersekcionalnosti, kao i pojmu, pravnom uređivanju i razumevanju ukrštene diskriminacije, te izazovima u primeni intersekcionalnog pristupa u pravu. U svom radu profesorka Kovačević ističe značaj dijaloga između svih subjekata radnopravnih odnosa, kao moćnog sredstva za sprečavanje intersektorske diskriminacije.

Dr Lazar Jovevski, redovni profesor Pravnog fakulteta „Justinijan Prvi“ Univerziteta „Sveti Ćirilo i Metodije“ u Skoplju, Republika Severna Makedonija je svoj rad posvetio nedoumicama vezanim za položaj i

postupanje prema ženama na radu i u radnim odnosima uopšte, kao i za položaj i postupanje prema ženama sa invaliditetom.

Položaj žena sa invaliditetom na tržištu rada analizirala je i profesorka Univerziteta u Kadizu dr Tais Gerero Padron. Autorka je posvetila posebnu pažnju pitanju integracije žena sa invaliditetom u tržište rada u Španiji, što je posmatrano kroz prizmu nalaza Komiteta Ujedinjenih nacija za prava osoba sa invaliditetom o usklađenosti španskog zakonodavstva i prakse sa Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom.

Docentkinje Univerziteta u Kadizu dr Vanesa Hervias Pareho i dr Fransiska Berna Santamaria autorke su rada koji je posvećen diskriminaciji mladih žena sa invaliditetom na tržištu rada. Ova tema razmatrana je iz ugla teorije roda i intersekcionalnosti.

Položaj žena sa invaliditetom na španskom tržištu rada razmatran je i u radu profesorke Univerziteta u Kadizu dr Marije Izabel Ribes Moreno. Naročita pažnja u toj analizi posvećena je izuzetno važnom problemu u ostvarivanju prava na zaradu.

Dr Valentina Franca, vanredna profesorka Fakulteta za javnu upravu Univerziteta u Ljubljani i Adrijana Mitrić, asistentkinja Ekonomskog fakulteta ovog univerziteta istražuju problem nasilja na radu od strane trećih lica. Njihovim uzorkom su obuhvaćeni zaposleni u javnim visokoškolskim ustanovama u oblasti društvenih nauka u Sloveniji, a posebna pažnja posvećena zaposlenim ženama sa invaliditetom.

Posebno je interesantan rad o ulozi sindikata u suzbijanju ukrštene diskriminacije žena sa invaliditetom, autora dr Tijane Ugarković i Marka Jovića jer se jasno pozicionira uloga sindikata u zaštiti prava radnika sa invaliditetom.

U radu dr Mile Petrović, docentkinje Pravnog fakulteta Univerziteta „Union“ u Beogradu, prikazani su rezultati istraživanja pravnog položaja zaposlenih čiji je invaliditet nastao povredom na radu ili profesionalnom bolešću, sa naročitim osvrtom na pravo Republike Srbije.

Jovana Rajić-Čalić, istraživačka saradnica Instituta za uporedno pravo u Beogradu, analizirala je pitanje diskriminacije devojčica i žena sa invaliditetom u oblastima obrazovanja i zapošljavanja. Reč je o veoma važnom pitanju jer se ova dva pojavna oblika diskriminacije često preklapaju i prožimaju.

Mina Kuzminac, demonstratorka na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu se u svom radu detaljno bavi rodnim stereotipima u svetu rata kojima su izložene žene sa invaliditetom, što utiče na smanjenje kvaliteta njihovih života i otežanim pristupom tržištu rada.

Na navedena istraživanja prirodno se nadovezuje i istraživanje ključnih socijalnopravnih aspekata položaja žena sa invaliditetom navedenih u radu dr Filipa Bojića, docenta Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, analizirano mesto žena sa invaliditetom u sistemu penzijskog i invalidskog osiguranja. Autor je dao nekoliko važnih predloga de lege ferenda za unapređenje zaštite žena sa invaliditetom od rizika starosti, invalidnosti i smrti izdržavaoca u pogledu obaveznog i dobrovoljnog osiguranja.

Osobe sa invaliditetom su često u stanju socijalne potrebe, pa su se autori bavili i ostvarivanjem prava na tuđu negu i pomoć i drugih prava iz oblasti socijalne zaštite. Docentkinja Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu dr Marija Dragičević, preispituje sistem dugotrajne nege u državama Evropske unije, kao i u Republici Srbiji. Ovo istraživanje je posebno je važno zbog iznetih predloga za unapređenje sistema dugotrajne nege, budući da ostvarivanje odgovarajućih prava ispoljava niz problema jer dugotrajna nega (nega i pomoć drugog lica) nije izdvojena kao posebna oblast socijalnog osiguranja. Autorka predlaže uvođenje mera institucionalne i vaninstitucionalne podrške, kao i materijalne i nematerijalne pomoći osobama sa invaliditetom.

Naučna saradnica Instituta društvenih nauka u Beograd dr Sanja Stojković Zlatanović, naime, istražuje mogućnosti za ponovno određenje (neformalne) porodične nege u periodu nakon pandemije, i to na primeru Japana, Nemačke i Švedske, kao država u kojima je pravno uređen položaj porodičnih negovatelja. Problemom porodične nege bavi se i Kristina Balnožan, viša sudijska saradnica Osnovnog suda u Pančevu, ukazujući na problem neplaćenog rada žena u vezi sa negom osoba sa invaliditetom.

Docentkinja Pravnog fakulteta Univerziteta u Kadizu dr Tereza Ponton Ariča istraživala je pravni položaj osoba sa invaliditetom u Španiji, navodeći predloge za reformu poreskog sistema Republike Srbije u ovoj oblasti. Ovo pitanje sagledano je i iz ugla poreskog sistema Republike Srbije, od strane asistentkinje Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu Lidije Živković. Naime, koja je u svom radu ispitivala podobnost srpskog poreskog sistema da vodi računa o uticaju invaliditeta na ekonomski kapacitet poreskih obveznika, budući da su žene sa invaliditetom često dvostruko diskriminisane (po osnovu pola i po osnovu invaliditeta).

Rad nacionalnog koordinatora Međunarodne organizacije rada u Republici Srbiji, dr Jovana Protića, posvećen je analizi delotvornosti kvotnog sistema za zapošljavanje osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji. Rezultati istraživanja su značajni za razumevanje položaja osoba sa invaliditetom, budući da sistem kvota omogućava bolju integraciju ovih osoba u svet rada i njihovu lakšu zapošljivost.

Norme krivičnog prava predstavljaju značajan mehanizam zaštite prava osoba sa invaliditetom od svih oblika diskriminacije. Imajući to u vidu, posebno je značajan rad u kome redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu i sudija Ustavnog suda Srbije dr Milan Škulić i vanredna profesorka navedenog fakulteta dr Vanja Bajović analiziraju najznačajnije aspekte seksualnog nasilja nad ženama sa invaliditetom u krivičnom pravu Republike Srbije. Posebno su detaljno analizirani elementi bića krivičnog dela obljava nad nemoćnim licem, kao i mogućnosti za njegovo redefinisavanje u skladu sa Konvencijom Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istambulska konvencija), prilikom narednog noveliranja krivičnog zakonodavstva Republike Srbije.

Ovakav pristup je značajan i zbog činjenice da su žene sa invaliditetom često izložene različitim oblicima nasilja, uključujući i seksualno nasilje, ali da učinioci ovih krivičnih dela retko bivaju krivično gonjeni upravo zbog straha žrtvi da prijave učinioce nadležnim državnim organima. U radu je osnovano ukazano da osnovno obeležje krivičnog dela obljava sa nemoćnim licem predstavlja iskorišćavanje stanja nemoći pasivnog subjekta, što pretilo da inkriminiše i dobrovoljne seksualne odnose lica koja se u pravu smatraju „nemoćnim“, naročito imajući u vidu činjenicu da Porodični zakon Republike Srbije seksualni odnos sa nemoćnim licem određuje kao nasilje u porodici. Autori preispituju i problem „dobrovoljnog“ pristanka osoba sa invaliditetom, ukazujući da se žrtve ovih krivičnih dela često nalaze u položaju zavisnosti od izvršilaca.

Složenu dinamiku seksualnih delikata učinjenih prema ženama i devojkama sa invaliditetom produbljeno razmatraju u svom radu i redovna profesorka i naučna saradnica Instituta za uporedno pravo u Beogradu dr Nataša Mrvić Petrović i naučni saradnik i sudija Višeg suda u Valjevu dr Dragan Obradović. U ovom radu ukazano je na pozitivnopravna rešenja iz nemačkog i slovenačkog prava, kao i na neophodnost dosledne primene odredaba Istambulske konvencije. Istaknuto je da se žene i devojčice sa invaliditetom suočavaju sa izraženim rizikom od seksualnog nasilja. Autori uzimaju u obzir i najznačajnije prepreke sa kojima se suočavaju žene i

devojke sa invaliditetom u krivičnom postupku dajući preporuke za njihovo prevazilaženje.

Položaj osoba sa invaliditetom u krivičnom pravu i pravosuđu predmet je rada i Aleksandra Stevanovića, istraživača saradnika Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu. Autor posmatra položaj osoba sa invaliditetom u kontekstu kriminoloških teorija, što predstavlja težnju da se diskriminacija osoba sa invaliditetom sagleda, kao kriminološki i krivičnopravni fenomen. Poseban kvalitet ovog rada je u tome što je autor položaj osoba sa invaliditetom posmatrao kroz prizmu klasičnih, antropoloških, psiholoških, psihopatoloških i socioloških kriminoloških teorija, što radu daje sistemski karakter i teorijski značaj..

Uzroci diskriminacije osoba sa invaliditetom mogu se naći i u moralnim načelima i vrednostima koje uspostavljaju religije, što je naročito uočljivo kada je reč o društvenom položaju žena sa invaliditetom. Ova važna pitanja, u svom radu, razmatra dr Branko Rakić, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

U radu koji su napisale Gordana Rajkov, koja je, nažalost, preminula tokom 2022. godine, i Sanja Nikolin, razmatran je problem učešća osoba sa invaliditetom u političkom životu. Ova važna tema posmatrana je u kontekstu izbora održanih u Republici Srbiji, tokom pandemije zarazne bolesti Covid-19, uz analizu uticaja pandemije na ponašanje osoba sa invaliditetom kao glasača i učesnika u izbornom procesu. Autorke u radu ukazuju na potrebu hitne primene mera za otklanjanje nedostataka koji u ovoj oblasti postoje u pravnom sistemu, kao i za unapređenje pristupačnosti i bezbednosti glasačkih mesta.

Mila Đorđević, asistentkinja Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu analizira problem pristupačnosti gradova ženama sa invaliditetom u Republici Srbiji. Ovaj problem je prikazan u svetlu ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom na pristupačno okruženje.

Dr Filip Mirić iz Niša u svom radu analizira probleme koje osobe sa različitim oblicima invaliditeta imaju u svakodnevnoj komunikaciji, polazeći od jednostavnih, nepisanih društvenih pravila za svakodnevnu komunikaciju. U radu su date i preporuke za prevazilaženje teškoća u komunikaciji, što radu, pored teorijskog daje i praktični značaj.

Pavle Novevski, advokatski pripravnik iz Beograda, u svom radu analizira ulogu medija u oblasti diskriminacije žena i devojčica sa invaliditetom, budući da mediji imaju veliku moć u kreiranju različitih

stavova javnog mnjenja. Autor ispravno konstatuje da mediji često stvaraju sadržaje koji nisu usmereni na afirmaciju prava osoba sa invaliditetom i stvaranje inkluzivnog društva.

Posebno treba istaći da je navedeni Zbornik radova promovisan na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu, čime su ideje sadržane u njemu postale dostupne široj javnosti. Naime, tradicija održavanja Opšteg seminara na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu nastavljena je dana 10.10.2023. godine upravo promocijom navedenog Zbornika radova. O problemima osoba sa invaliditetom, diskriminaciji sa kojom se ove osobe suočavaju, pronalazaženju i primeni adekvatnih pravnih rešenja i zborniku posvećenom ukrštenoj diskriminaciji žena i devojčica sa invaliditetom, svoje stavove i razmišljanja izneli su: prof. dr Nevena Petrušić (Pravni fakultet Univerziteta u Nišu i bivša poverenica za zaštitu ravnopravnosti), prof. dr Milana Ljubičić (Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu), dr Filip Mirić (naučni saradnik i samostalni stručnotehnički saradnik za studije i studentska pitanja III stepena Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu), prof. dr Dragica Vujadinović (Pravni fakultet Univerzitet u Beogradu) i prof. dr Danilo Vuković (Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu).¹

Upravnica Opšteg seminara, doc. dr Ivana Marković, iskazala je veliko zadovoljstvo što je tema Opšteg seminara položaj i zaštita od diskriminacije osoba sa invaliditetom. Istakla je naučni značaj i vrednost zbornika koji je poslužio kao povod za razgovor o položaju osoba sa invaliditetom, a čiji su urednici prof. dr Ljubinka Kovačević, prof. Dragica Vujadinović i prof. dr Marko Evola. Posebno je izdvojila činjenicu da su osoba sa invaliditetom najveća manjina na svetu i da je položaj osoba sa invaliditetom sagledan multidisciplinarno, pre svega iz ugla mnogobrojnih pravnih oblasti, poput građanskog prava, porodičnog prava, antidiskriminacionog prava, prava ljudskih prava, radnog prava, prava socijalne sigurnosti, kompanijskog prava, poreskog prava, krivičnog prava radnog prava i vanpravnih disciplina).

Prvi uvodničar, dr Filip Mirić, ukazao je na mnogobrojne probleme prilikom zapošljavanja osoba sa invaliditetom u praksi, uprkos postojanju odličnog normativnog okvira u ovoj oblasti. Predložio je i odgovarajuće izmene i dopune krivičnog zakonodavstva Republike Srbije (posebno

¹ Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu. (11. oktobar 2023). *Opšti seminar: Položaj osoba sa invaliditetom u Srbiji: od marginalizacije ka ravnopravnosti*. Pristupljeno 13. marta 2024. godine, na internet stranici https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=xGECa_wuJ5E

odredbe člana 54a KZ), sa ciljem potpunije i efikasnije krivičnopravne zaštite osoba sa invaliditetom.

Prof. dr Nevena Petrušić se u svom izlaganju nadovezala na uvodnu reč o značaju teme, te iskazala nadu u pogledu osnivanja budućeg studijskog programa master akademskih studija koji bi se odnosio na holistički pristup teorijskom i empirijskom izučavanju prava osoba sa invaliditetom. Istakla je i da ne postoji sudska odluka u Republici Srbiji koja se poziva na Konvenciju o pravima osoba sa invaliditetom, koju je ratifikovala i Republika Srbija, kao ni praksa u kojoj se odlučivalo o unakrsnoj diskriminaciji, što jasno ukazuje na nedovoljnu primenu postojećeg pravnog okvira.

Prof. dr Milana Ljubičić istakla najvažnije karakteristike radova prezentovanih u ovom zborniku, kroz jedan sumarni pogled na naučnu vrednost i značaj zbornika, ali i probleme sa kojima se suočavaju osobe sa invaliditetom. Posebno je istakla važnost interdisciplinarnog pristupa, koji dominira u radovima u okviru zbornika, njegovu realističnost i širinu tema i problema koje su u njemu prikazane.

Prof. dr Dragica Vujadinović je podržala inicijativu za pokretanje različitih studijskih programa o pravima i položaju osoba sa invaliditetom, ponovo ukazavši na sve prethodno iznete dileme, probleme i predloge.

Poslednji uvodničar, prof. dr Danilo Vuković, istakao je da je prezentovani zbornik radova teorijski veoma dobro utemeljen i da je reč o „dečje radoznoj, razbarušenoj knjizi“, koja na veoma pristupačan način analizira kompleksne probleme od značaja za položaj osoba sa invaliditetom.

Nakon izlaganja uvodničara, usledila je plodotvorna diskusija o društvenom i pravnom položaju osoba sa invaliditetom. Opšti je zaključak da postoji veoma izražena potreba za organizovanjem ovakvih skupova u budućnosti. Posebno je važan i predlog da se pokrene studijski program master akademskih studija o pravima osoba sa invaliditetom, čime bi neprestani rad na poboljšanju njihovog položaja dobio akademski i institucionalni karakter.

Na kraju, može se zaključiti da Zbornik radova „Ukrštena diskriminacija žena i devojčica sa invaliditetom i instrumenti za njihovo osnaživanje“ predstavlja značajno analitičko-sintetičko delo kada je reč o proučavanju intersektorske diskriminacije. Multidisciplinarni pristup istraživanju ovog

problema predstavlja pravi način sagledavanja diskriminacije prema osobama sa invaliditetom.

*Dr Filip Mirić **

* Korespondencija: filip@prafak.ni.ac.rs, filip.miric@gmail.com, naučni saradnik; samostalni stručno-tehnički saradnik za studije i studentska pitanja II i III stepena studija, Pravni fakultet Univerziteta u Nišu.

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3066-070X>

Predloženo citiranje: Mirić, F. (2024). Ukrštena diskriminacija žena i devojčica sa invaliditetom i instrumenti za njihovo osnaživanje (prikaz knjige). *Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja*, 43(1–2), 155–164.